Intellektuaalne väljund nr. 1:

Patsiendiohutuse ainekursuse õppekava

Selle ainekursuse õppekava töötasid välja projekti põhiliikmed Eestist ja Norrast. Õppekava kooskõlastati laiendatud töörühma liikmetega. Õppekava sisaldab sisu kirjeldust, eesmärke, õpiväljundeid ning soovitusi õpetamis- ja õppemeetodite ning materjalide kohta.

Patsiendiohutuse edendamine eriõenduses: meeskonnatöö, ohutuskultuur ja patsientide kaasamine

HÜBRIIDÕPPEKAVA PATSIENDIOHUTUSES:
magistriõppe ja täiendkoolituse integreerimine Eestis ja Norras

Sissejuhatus

See ainekursus tutvustab osalejatele meeskonnatöö, ohutuskultuuri ja patsiendi kaasamise mõisteid õendusabi ja patsiendiohutuse parandamise kontekstis. Kursuse eesmärk on täita lünki olemasolevates õdede/terviseteaduste bakalaureuse- ja magistriõppe õppekavades ning praktiseerivate õdede täiendõppes Eestis ja Norras. Lüngad tuvastasime analüüsides olemasolevaid õppekavasid vastavalt WHO patsiendiohutuse õppekava juhendis soovitatud teemadele[1]. Lisaks viisime läbi uuringud Eesti ja Norra õenduse magistrantide ja praktiseerivate õdede seas, et selgitada välja patsiendiohutuse pädevuste tase ja õpivajadused. Kasutasime eesti ja norra keelde tõlgitud Tervishoiutöötajate patsiendiohutuse väljaõppe uuringut (H-PEPSS: *Health Professional Education in Patient Safety Survey*)[2]

Kursusel kasutatakse **kutsealase ühesõppe põhimõtteid** (*intra-professional shared learning*) ja sihtrühmadeks on õenduse magistrandid ja praktiseerivad õed.

Kursuse **esimene osa** käsitleb meeskonnatöö tähtsust patsiendiohutuses. Õppijad saavad teada, kuidas moodustada kompetentne tervishoiutöötajate meeskond ning kuidas ennetada vigu läbi juhtimise, et avastada riskitegureid ja ohtlikke olukordi igapäeva praktikas.

Kursuse **teise osa** eesmärk on selgitada ohutuskultuuri rolli: kuidas luua turvaline ja süüdistusvaba keskkond ning kuidas positiivne ohutuskultuur toetab patsiendiohutust.

Kursuse **kolmandas osas** arutletakse, kuidas patsiendid saavad panustada oma turvalisuse parandamisse. Õppijad süvendavad oma teadmisi ja oskusi patsientide kaasamisest tervishoiumeeskonda ja koostööst saadavatest eelistest.

Kursuse maht on 3 EAP (78 akadeemilist tundi), millest vähemalt 1/3 on virtuaalselt

Eesmärgid

1. Süvendada teadmisi inimtegurite ja meeskonnatöö rollist patsiendiohutuse kontekstis.
2. Mõista ohutuskultuuri tähtsust tervishoiuorganisatsioonis.
3. Mõista patsiendi rolli tema turvalisuse tagamisel ja edendada patsiendi kaasamist patsiendiohutuse edendamisse.

[1] WHO patient safety curriculum guide: multi-professional edition. WHO 2011. Kättesaadav: https://www.who.int/patientsafety/education/mp_curriculum_guide/en/

[2] Ginsburg, L., Castel, E., Tregunno, D., & Norton, P. G. (2012). The H-PEPSS: an instrument to measure health professionals' perceptions of patient safety competence at entry into practice. BMJ Qual Saf, 21(8), 676-684. doi:10.1136/bmjqs-2011-000601

Õpiväljundid

Peale kursuse läbimist, õppija:

- tunneb inimtegurite mõistet ja tähendust patsiendiohutuse kontekstis, oskab analüüsida ja kriitiliselt hinnata inimtegurite mõju patsiendiohutusele;
- mõistab iga tervishoiumeeskonna liikme rolle ja kohustusi patsiendiohutuse kontekstis;
- teab ja oskab vältida süüdistamiskultuuri;
- teab patsiendi rolli tema turvalisuse tagamisel ja mõistab patsiendi rolli tervishoiumeeskonnas;
- teab ja oskab kavandada ja rakendada patsiendiohutuse projekte ja strateegiaid, et kaasa patsiente tema hooldusesse ja ohutusesse.

Lisaks üldised õpitulemused, mis väljenduvad oskuste, hoiakute ja väärtuste ning üldpädevuste kaudu:

Oskused:

- Kasutab asjakohaseid tööriistu ja strateegiaid meeskonnatöö parandamiseks patsiendiohutuse valdkonnas (TeamSTEPPS).
- Kasutab süstemaatiliselt vahendeid patsiendiohutuse suurendamiseks, näiteks kontrollnimekirju, varajase hoiatuse skoore jne
- Võtab juhendaja rolli simulatsioonis (pedagoogika, teooriad).

Hoiakud ja väärtused:

- Kasutab oma arusaamu, uskumusi ja tegevusi patsiendiohutuse parandamiseks.
- Planeerib enesearengut ja koolitusi olemaks koostöövõimeline ja oskuslik spetsialist ja eestvedaja patsiendiohutuse parandamiseks.
- Austab teisi kutsealasid.
- Tunnustab patsiendiohutuse tagamist kui ühist vastutust.
- Väärtustab eestvedamist, olukorra jälgimist, üksteise toetamist ja suhtlemist.
- Näitab oma oskusi eestvedamisel, olukorra jälgimisel, üksteise toetamisel ja suhtlemisel.
- Edendab eetilist kliinilist praktikat õenduses.
- Väärtustab ja edendab häid juhtimisoskusi.
- Väärtustab ja edendab suhtlemisoskust.

Üldpädevused: eetika- ja väärtusaspektid patsiendiohutuses; hoiakud.

Õppe- ja õppimismeetodid

Kasutades ühesõppe põhimõtteid, kasutatakse järgmisi õppe- ja õpetamismeetodeid:

- **Grupiarutelu** kogemuste jagamiseks ja kirjanduse leidmiseks, et edendada dialoogi.
- **Situatsiooni analüüs.** Näha erinevaid vaatenurki olukordadest, kus õed on olnud seotud ohujuhtumiga (juhi vaatenurk, patsiendi vaatenurk).
- Õed **jagamas kogemusi.**
- Oma **praktiliste ja teoreetiliste teadmiste jagamine** üksteisega.
- **Olukorra analüüs** Õendusjuhid peaksid olema kaasatud õppetegevusse. Õendusjuhid saavad juhtumit esitada ja küsida õppijatelt nõu, kuidas õpetada personali juhtumit õigesti käsitlema (personal tunneb end turvaliselt ja on valmis oma tundeid ja kogemusi jagama). Refleksioon juhtumile.
- **Ettekanded**, õppijad esitavad kirjandusest leitut.
- Grupid **kaasõppijate toetamiseks.**

Lisaks veel:

- Iseseisev juhtumite lugemine ja nende reflekteerimine rühmas.
- Iseseisev juhendatud töö õppematerjalidega ja selle tulemusena infograafika koostamine ja esitamine rühmatööna

<u>Õppe- ja õpetamismaterjalid</u>

- Salvestatud videoloengud
- Jaotusmaterjalid
- Ettevalmistatud juhtumid
- Õppevideod

1. osa: Inimtegurid ja meeskonnatöö (1 EAP)

Eesmärgid:

Süvendada teadmisi inimtegurite ja meeskonnatöö rollist patsiendi ohutuse kontekstis, täpsemalt:

- mõista inimtegurite ja patsiendiohutuse vahelist seost ning rakendada neid teadmisi kliinilises/professionaalses keskkonnas,
- õppida, kuidas eestvedamise ja juhtimise kaudu vigu ennetada,
- süvendada teadmisi ja oskusi meeskonna pädevuste kohta: meeskonnaliikmete rollid ja tähtsus, nende ootused ja pädevused kliinilises praktikas (reeglid, seadused, juhendid, protokollid ja määrused);
- oskata olla tõhus meeskonnamängija

Õpitulemused

Pärast kursuse esimese osa läbimist õppija:

- tunneb inimtegurite mõistet patsiendiohutuse kontekstis ning oskab analüüsida ja kriitiliselt hinnata inimtegurite mõju patsiendiohutuses;
- teab inimtegurite mõju patsiendiohutusele ja inimtegurite sekkumise võimalusi;
- mõistab iga tervishoiumeeskonna liikme rolle ja kohustusi patsiendiohutuse kontekstis.

Sisu kokkuvõte

Inimtegur ehk inimfaktor on asjaolu, mis mõjutab inimest ja tema tegevust ümbritsevas keskkonnas. Inimtegureid uurib teadusharu – ergonoomika –, kus selgitatakse muu hulgas inimese ja tema tegevust mõjutavate tegurite vahelisi seoseid teda ümbritsevas keskkonnas. Inimteguri mõiste hõlmab inimestevahelist vastastikmõju nagu suhtlus, ning seetõttu parandab inimteguri tundmine suhtlemist, meeskonnatööd ja organisatsioonikultuuri, aga ka inimese ja masina ning inimese ja süsteemi vastastikmõju. Kasutades ühesõppe protsessis erinevaid õppemeetodeid ja materjale (juhtumiuuringud, situatsioonivideod jne) saavad magistrandid ja õed sügavama arusaama inimteguri ja patsiendiohutuse vahelistest seostest, samuti on neil võimalus oma teadmisi praktikas rakendada.

Et olla hea meeskonnamängija, peaksid õppijad mõistma, kuidas meeskonnad parandavad patsientide ravi, millised on tõhusad meeskonnad ja tõhus juhtimine ning teadma tervishoiumeeskondade suhtlustehnikaid. Samuti on vaja teadmisi tõhusa meeskonnatöö takistustest ning teadmisi ja oskusi lahkarvamuste ja konfliktide lahendamiseks. Ühesõppe käigus süvendavad õppijad oma teoreetilisi teadmisi erinevate tehnikate kohta ning praktiseerivad saadud teadmisi erialasiseses õpperühmas.

Soovitatavad õppematerjalid 1. osa jaoks: lugemismaterjalid/ (video)loengud, õppijate ettekanded lugemismaterjalide põhjal, juhtumianalüüs.

2. osa: Ohutuskultuur (1 EAP)

Eesmärgid:

Mõista ohutuskultuuri tähtsust tervishoiuorganisatsioonis, eelkõige selleks, et:

- edendada hoiakuid ja väärtushinnanguid, mis julgustavad raporteerima ja arutama kogemusi, mis on ohuks patsiendiohutusele;
- õppida looma töökeskkonda, mis on turvaline, ning töötajaid saavad avatult kogemusi ja tundeid jagada.

Õpiväljundid

Pärast kursuse teise osa läbimist õppija:

- mõistab raporteerimise ja õppesüsteemide rolli patsiendiohutuse ja ohutuskultuuri edendamisel tervishoiuorganisatsioonis;
- on kindel oma võimes raporteerida ohujuhtumist, kartmata noomitust;
- omab teadmisi ja oskusi, et vältida kellegi/üksteise süüdistamise kultuuri;
- omab teadmisi ja oskusi, kuidas vähendada õdede ja teiste tervishoiutöötajate hirmu noomituse ees, kui nad teatavad õnnetustest ja olukordadest, milles nad on osalised olnud.

Sisu kokkuvõte

Kursuse teises osas saavad õpilased teadmisi ohutuskultuuri mõistest ja õpivad ohutuskultuuri mõju patsiendiohutuse erinevatele aspektidele. Nad mõistavad, kuidas töökoha kultuur mõjutab meeskonna toimimist ja inimtegureid ning kuidas tervishoiuorganisatsiooni ohutuskultuur võib (positiivselt) mõjutada patsiendiohutust.

Teine teema selles osas on keskendunud kahju- ja ohujuhtumite info- ja õppesüsteemi tõhusale kasutamisele – kuidas ehitada üles usaldusväärne raporteerimise- ja õppesüsteem ning kuidas julgustada tervishoiutöötajaid ohujuhtumitest teatama süüdistusvabas keskkonnas. Lisaks tutvustatakse teise ohvri mõistet.

Soovitatavad õppematerjalid 2. osa jaoks: Lugemismaterjalid/ (video)loengud, õpilaste ettekanded lugemismaterjalide põhjal, juhtumianalüüs.

3. osa: Patsiendi kaasamine patsiendi ohutusesse (1 EAP)

Eesmärgid:

Edendada patsientide kaasamist patsiendi ohutusesse, eelkõige selleks, et

- mõista patsiendi kaasamise kasutegureid patsiendiohutusele;
- edendada teadmisi ja arendada oskusi koostööks patsiendiohutuse vallas.

Õpiväljundid

Pärast kursuse kolmanda osa läbimist õppija:

- teab patsiendi rolli tema enda turvalisuse tagamisel;
- mõistab patsiendi rolli tervishoiumeeskonnas;
- mõistab koostöö kasutegureid patsiendiohutuse ülesehitamisel organisatsioonis;
- oskab rakendada strateegiaid patsiendi kaasamiseks raviprotsessi ja patsiendiohutuse edendamisse.

Sisu kokkuvõte

See osa keskendub patsientide, nende perekondade ja hooldajate võimestamisele ja kaasamise suurendamisele tervishoiumeeskonna partneritena. Kasutades juhtumi analüüsimist ja praktikast saadud näiteid saavad õppijad teada, kuidas patsiendi kaasamine õendus- ja hooldusprotsessi aitab vähendada vigu ja parandada patsientide ravi. Patsientide kaasamise järjepidevuse ja erinevate tasemete mõistmiseks kasutatakse mitmemõõtmelist raamistikku patsientide ja pereliikmete kaasamiseks tervisesse ja tervishoius[3,4]

Soovitatavad õppematerjalid 3. osa jaoks: Lugemismaterjalid/ (video)loengud, õppijate ettekanded lugemismaterjalide põhjal, juhtumianalüüs.

[3] Carman et al. Patient And Family Engagement: A Framework For Understanding The Elements And Developing Interventions And Policies. Health Affairs 2013;2:223-31. doi: 10.1377/hlthaff.2012.1133

[4] PATSAFE (2021). Framework for Patient Involvement in Patient Safety. PATSAFE Toolbox No. 5. Kättesaadav: https://kliinilinemeditsiin.ut.ee/en/patsafe-toolbox